

Kannanotto vuoden 2021 talousarvioesitykseen

Korona-pandemiasta johtuen maailmantaloudessa on nyt paljon taloudellisia epävarmuustekijöitä. Vahvistaessaan vuoden 2021 budjettia eduskunta joutuu varautumaan myös suuriin menoeriin elinkeinorakenteen ja työllisyyden ylläpitämiseksi. Tästä huolimatta on uskallettava tehdä uudistuksia, jotka ovat eläkeläisten kannalta tarpeellisia.

Korona-pandemian vaikutus eläkeläisten asemaan

Käytettävissä olevan tiedon valossa eläkeläiset kuuluvat taudin suuriin riskiryhmiin. Kunnes toimiva rokote on saatu kehitettyä ja rokotukset toimeen pantua tulee valtiovallan ryhtyä kaikkiin vaadittaviin toimenpiteisiin jotta vanhusväestön terveys voidaan turvata ja viruksen leviäminen hoitokoteihin voidaan estää. Toimenpiteet eivät saa olla vanhuksien vapauksia rajoittavia muuta väestöä tiukemmin vaan suojautumissäännöksiä luomalla koko väestöä koskevinä. Tarvittaessa on lainsäädäntöä tarkistettava jos suositukset eivät anna riittäviä tuloksia taudin hillitsemisessä.

Eläkeläisten taloudellinen asema

Aikaisempina vuosina olemme Eläkeläisliittojen etujärjestön EETU ry:n kautta säännöllisesti muistuttaneet päättäjiä siitä, että erityisesti pienituloisten ja paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita käyttävien ikäänntyneiden kansalaisten asema on heikentynyt.

Myönteisenä asiana pidämme vuodelle 2020 tehtyjä korotuksia takuueläkkeeseen (50 €) ja kansaneläkkeeseen (34 €). Kannatetaan hallitusohjelman mukaisesti, että tehdään kolmikantainen selvitys siitä, miten voidaan parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa.

Tehtäessä korotuksia takuu- ja kansaneläkkeeseen on samalla pidettävä huoli siitä, että suomalainen työeläkemalli on oikeudenmukainen kaikkia kohtaan. Työeläkejärjestelmän on kannustettava työkykyisiä olemaan työelämässä mahdollisimman pitkään.

Eläkkeitä ei saa verottaa muita tuloja kireämmin

Eläke- ja palkkatulojen verotuksen vertailussa palkansaajan TyEl-maksun lukeminen veroksi on ongelmallinen, koska maksu ei ole veroa. Kritiikkiämme tukee mm. eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotto (PeVL 30/2005 vp).

Eläkkeiden verotuksen on oltava oikeudenmukaista, eikä se saa olla kireämpää kuin palkansaajilla.

Eläkeläisköyhyys on poistettava

Muistutamme, että eläkeläisköyhyyteen vaikuttavat tulojen lisäksi menot: asumismenot, palvelumaksut, ruuan, lääkkeiden, liikkumisen ja energian hinta vievät suuren osan eläkeläisten tuloista.

EETU:n kautta olemme useaan kertaan esittäneet toimenpiteitä eläkeläisköyhyyden poistamiseksi. Pidämme tärkeänä, että Suomeen laaditaan pikaisesti eläkeläisköyhyyden vähentämisohjelma. Haluamme huomauttaa, että valtiovarainministeriön budjettiesityksen tunnuslukujen perusteella - rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärinkäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%) 65 vuotta täyttäneistä – on edelleen miehillä n 9 % ja naisilla vajaa 12 %. Pelkkä kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen tehtävä korotus ei ole riittävä toimenpide.

Vanhustenhoidon laatuun on saatava parannus

Hallituksen on etsittävä viivyttämättä ratkaisu kasvavaan hoitohenkilöstövajeeseen. Hoitajamitoituksen nostaminen 0,7 hoitohenkilöä/ hoidettava nostaa palvelutasoa keskitetyissä hoitoyksiköissä mutta avopalveluiden laatu tulee nostaa samalle tasolle. Tällä hetkellä kotihoidossa on suuria ongelmia, eikä perusterveydenhuolto toimi toivotulla tavalla. Eliniän noustessa ja lääketieteen kehittyessä yhä iäkkäämpiä on mahdollista hoitaa laadukkaasti kotona, erimuotoisissa palvelu- ja hoitoyksiköissä sekä terveydenhuollon piirissä.

Asiakasmaksukatot on yhdistettävä

OECD:n vertailun (2017) mukaan asiakasmaksujen (10%) ja muun yksityisen rahoituksen osuus terveydenhuollon maksuissa on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjois- ja Länsi-Euroopan maissa (yhteensä 26% kokonaismenoista).

Asiakkailla on kolme korkeaa maksukattoa, jotka ovat: terveystalot, lääkkeet ja Kela-matkat. Ikäihmiset käyttävät muuta väestöä enemmän terveystalot, jolloin korkeat maksukatot ja omavastuut rasittavat heidän talouttaan muuta väestöä enemmän.

Ikäihmisten taloudelliseen tilanteeseen voidaan vaikuttaa alentamalla asiakasmaksuja ja vaikuttamalla lääkekorvauksiin.

Toivomme eduskunnan käsittelyssä olevan lakiesityksen sosiaali- ja terveystalotien asiakasmaksuista (HE 129/2020) etenevän nopeasti, koska se olisi parannus nykytilanteeseen. Maksukattomuutosten ohella maksujen jaksotus aiheuttaa ongelmia vähävaraisille koska vuodenvaiheen jälkeen omavastuu on 100 % katton asti. Kalenterivuositain tapahtuvan jaksotuksen sijaan voitaisiin ottaa käyttöön liukuva 12 kuukauden jakso.

Osa kansalaisista ajautuu taloudelliseen ahdinkoon korkeiden sosiaali- ja terveydenhuoltomaksujen vuoksi. Voimassa olevan asiakasmaksulain 11 § antaa kunnalle harkinnanvaraisen mahdollisuuden alentaa asiakasmaksua tai jättää maksun kokonaan perimättä, jos asiakkaan taloudellinen tilanne on heikko. Lakia on sovellettu vain vähän. Lain tunnettavuutta pitää parantaa. Tarvittaessa asiakasmaksulain 11§ velvoittavuutta pitää vahvistaa.

Asiakasmaksulain 11§ soveltaminen tulisi olla ensisijainen suhteessa toimeentulotuen hakemiseen, joka on vasta viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Osa eläkeläisistä säästää terveystuloistaan selviytyäkseen muista menoista. Näin ei asia saisi olla.

Ehdotamme, että palvelu-, matka-, ja lääkemaksukatot yhdistetään yhdeksi maksukatoksi, jonka taso on korkeintaan kuukaudessa maksettavan takuueläkkeen suuruinen.

Kotona asumista on tuettava

Vanhuusväestön kasvu lisää kotiin tuotavien palveluiden tarvetta. Mielestämme ikääntyneiden suomalaisten itsenäistä asumista omassa kodissaan voidaan tukea kotitalousvähennystä uudistamalla. Samalla tuetaan kotimaista työllisyyttä.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n mielestä kotitalousvähennysoikeuden leikkaus on peruttava ja vähennys on palautettava vuoden 2019 tasolle. Yli 75-vuotiaille suomalaisille kotitalousvähennys voitaisiin myöntää korotettuna. Toteutuessaan ehdotuksellamme olisi monia ennaltaehkäiseviä vaikutuksia ikäihmisten itsenäiseen selviytymiseen mm. kotipalveluiden käytön lisääntymisen ja palveluasumisen mahdollisen lykkääntymisen myötä.

Pienituloisilla eläkeläisillä ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta hyödyntää kotitalousvähennystä, koska heille ei tule maksettavaksi veroa, josta vähennyksen voisi tehdä. Kotitalousvähennystä vastaava tuki tulisi maksaa suorana avustuksena niille, jotka eivät voi tehdä vähennystä verosta. Avustuksen määrän tulisi vastata verotuksessa hyödynnettävää kotitalousvähennystä.

Muut asumisen kulut ja esteettömät ratkaisut

Kiinteistöverouudistuksen yhtenä tavoitteena on, että jatkossa verotuksessa otettaisiin paremmin huomioon maapohjan ja rakennusten todellinen markkina-arvo. Tämä nostaisi kiinteistöveroja varsinkin kaupunkiseuduilla. Asuminen muodostaa jo tällä hetkellä merkittävän osan kotitalouksien kuluista, erityisesti yksinasuvilla eläkeläisillä. Eläkeläisten toimeentuloa arvioitaessa onkin otettava huomioon kiinteistöveron vaikutus asumiskuluihin kasvukeskuksissa, joissa asuminen on muutenkin kalliimpaa.

Suomessa on paljon 1950- ja 1970-lukujen välillä rakennettuja kerrostaloja, joihin kohdistuu jo nyt paljon korjausvelkaa. Hallitusohjelmassa on luvattu edistää esteettömyyttä hissi- ja esteettömyysavustuksilla. Edellisen eduskunnan edellyttämänä hallituksen tulee laatia vuoden 2020 loppuun mennessä kokonaisvaltainen ja tavoitteellinen kahdeksan vuoden kehittämissuunnitelma, joka perustuu asuntopolitiikan selvittämiseen ja siinä ilmeneviin kehittämiskohteisiin. Hallitus on luvannut laatia poikkihallinnollisen ikäohjelman yhteistyössä eri ministeriöiden, kuntien, kolmannen sektorin ja muiden tahojen kanssa.

Lopuksi muistutamme vielä, että esteettömiin palveluihin lukeutuvat mm. liikunta- ja kulttuuripalvelut, jotka palvelut ovat ikääntyneiden vireyden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeitä. Hyvinvointi ja mahdollisuus osallistua kuuluvat kaikille.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf

Helsinki 9.10.2020

OLE NORRBACK

Ole Norrback
EETU-PIO:n puheenjohtaja 2020

BERIT DAHLIN

Berit Dahlin
EETU-PIO:n sihteeri 2020

Eläkeliitto ry

puheenjohtaja Raimo Ikonen
toiminnanjohtaja Anssi Kemppi

Eläkeläiset ry

puheenjohtaja Martti Korhonen
toiminnanjohtaja Jan Koskimies

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

puheenjohtaja Simo Paasilta
toiminnanjohtaja Timo Kokko

Kansallinen senioriliitto ry

puheenjohtaja Anneli Taina
toiminnanjohtaja Matti Niiranen

Kristillinen Eläkeliitto ry

puheenjohtaja Leea Hiltunen
toiminnanjohtaja Päivi Kyyrö

Svenska pensionärsförbundet rf

puheenjohtaja Ole Norrback
toiminnanjohtaja Berit Dahlin